

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2011-3-166 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 11-46/1112-385
Karar Tarihi : 25.8.2011

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR, Prof. Dr. Metin TOPRAK

B. RAPORTÖRLER: Osman Tan ÇATALCALI, Nesrin SAĞLAM

C. ŞİKAYET

EDEN : - [Gizlilik talebi bulunmaktadır](#)

20 **D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILAN:**

Alara Tarım Ürünleri San. ve Tic.
Büyükdere Cad. Maya Akar Center B Blok Kat 8 No:45/46
Şişli/İstanbul

Cabbar Ambalaj Malzemeleri Tarım Ürünleri Gıda İth. İhr. ve Dahili Tic. Ltd. Şti.
Kavaslı Mah. İskenderun Yolu Üzeri Öztoprak Apt. No: 4
Antakya

30

Muşlu Kardeşler Yaş Sebze Meyve Paz. Turz. Sey. Nak. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Toptancı Sebze Meyve Hali No: 544 Antalya

Lider Tarım Üretim ve Pazarlama Ltd. Şti.
Yeni Sebze hali No: A-8 Trabzon

Günaydın İthalat İhracat Tarım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Günaydın Cad. No:3 Alaşehir/Manisa

40

Pia Frucht Gıda Lojistik ve Dış Tic. Ltd. Şti
Ilıca Mah. Sarıkız Çayı Mevkii No:2 Alaşehir/Manisa

E. DOSYA KONUSU : Alara Tarım Ürünleri San. ve Tic. (Alara), Cabbar Ambalaj Malzemeleri Tarım Ürünleri Gıda İth. İhr. ve Dahili Tic. Ltd. Şti. (Cabbar), Muşlu Kardeşler Yaş Sebze Meyve Paz. Turz. Sey. Nak. San. ve Tic. Ltd. Şti. (Muşlu), Erpa Gıda, Lider Tarım Üretim ve Pazarlama Ltd. Şti. (Lider), Günaydın İthalat İhracat Tarım San. ve Tic. Ltd. Şti. (Günaydın) ve Pia Frucht Gıda Lojistik ve Dış Tic. Ltd. Şti. (Pia)'nin aralarında anlaşarak Isparta İli Senirkent İlçesi Karip Köyü'nde bulunan ihraçlık kiraz üreticilerinin ürünlerine düşük fiyat teklif ettikleri iddiası.

50

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Yapılan başvurularda özetle; Alara, Cabbar, Muşlu, Lider, Günaydın ve Pia firmalarının aralarında anlaşarak Isparta İli Senirkent İlçesi Karip Köyü'nde bulunan ihraçlık kiraz üreticilerinin ürünlerine düşük fiyat teklif ettikleri belirtilerek konu hakkında Rekabet Kurumu tarafından gereğinin yapılması talep edilmiştir

60 **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 1.7.2011 tarih ve 4827 sayı ve 4.7.2011 tarih ve 4867 sayı ile giren başvurular üzerine hazırlanan 6.7.2011 tarih ve 2011-3-166/İİ-11-347.OTÇ sayılı İlk İnceleme Raporu, Rekabet Kurulunun 14.7.2011 tarih ve 11-43/945-M sayılı toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun çerçevesinde soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 19.8.2011 tarih ve 2011-3-166/ÖA-11-347-OTÇ sayılı Önaraştırma Raporu 19.8.2011 tarih ve REK.0.17.00.00-110.02.02/311 sayılı Başkanlık önergesi ile 11-46 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

70 **H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili Raporda özetle; başvuruya konu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına yer olmadığı ve şikâyetin reddedilmesi gerektiği kanaat ve sonucuna ulaşıldığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Başvuruya Konu İddialar

Başvuruda özetle;

- 80
- Isparta İli Senirkent İlçesi Karip Köyü'ne gelen kiraz ihracatçısı firmaların kiraz üreticilerine teklif ettikleri alış fiyatı konusunda anlaştıkları duyumu alındığı,
  - Bu nedenle ilk gün 6 TL/Kg olan ihraçlık kiraz ürününe verilen fiyatın ikinci gün 4 TL/Kg'a düştüğü,
  - Söz konusu düşüşün başvuru sahibinin aldığı duyumlara göre Alara, Cabbar, Muşlu, Erpa, Günaydın ve Pia firmalarının kendi aralarında yaptıkları toplantı sonucunda gerçekleştiği ve bu durumun çiftçiyi mağdur ettiği iddialarına yer verilmiştir.

I.2. Taraflar

90

I.2.1. Alara Tarım Ürünleri San. ve Tic. A.Ş. (Alara)

Merkezi İstanbul'da bulunan Alara'nın 2009 yılı cirosu ..... TL, 2010 yılı cirosu ..... TL'dir.

I.2.2. Pia Frucht Gıda Lojistik ve Dış Tic. Ltd. Şti (Pia)

100 Merkezi Mersin'de bulunan ve kendi adına kayıtlı 10.000 dönüm üretim alanı bulunan Pia'nın 2009 ve 2010 yıllarında gerçekleştirdiği ciro değerleri sırasıyla ..... TL ve ..... TL'dir.

I.2.3. Muşlu Kardeşler Yaş Sebze Meyve Paz. Nak. San. ve Tic. Ltd. Şti. (Muşlu)

Merkezi Antalya'da bulunan Muşlu'nun 2009 ve 2010 yıllarında gerçekleştirdiği ciro değerleri sırasıyla, ... TL ve ..... TL'dir.

I.2.4. Cabbar Ambalaj Malzemeleri Tarım Ürünleri Gıda İth. İhr. ve Tic. Ltd. Şti. (Cabbar)

110 Hatay'da kurulan şirketin 2010 ve 2011 yıllarına ait ciroları sırasıyla ..... TL ve ..... TL'dir.

I.2.5. Günaydın İthalat İhracat Tarım San. ve Tic. Ltd. Şti. (Günaydın)

Manisa'da kurulu şirketin 2009 ve 2010 yılı ciroları sırasıyla ..... TL ve ..... TL'dir.

I.2.6. Lider Tarım Üretim ve Pazarlama Ltd. Şti. (Lider)

120 1994'te Trabzon'da kurulan şirketin 2009 yılı cirosu ..... TL, 2010 yılı cirosu ..... TL'dir. Cari yılda ise hakkında ihracat yasağı bulunmakta olduğu dosay mevcudundan anlaşılmıştır.

I.2.7. Erpa Gıda

Bu teşebbüse ilişkin Ticaret Sicil kayıtlarında herhangi bilgiye ulaşılamamıştır. Nitekim anılan teşebbüs, Türkiye İstatistik Kurumundan (TÜİK) gelen bilgi yazısında yer alan kiraz ihracatçısı firmalar arasında da bulunmamaktadır.

I.3. İlgili Pazar

130 I.3.1. Sektöre İlişkin Genel Bilgiler

Kiraz piyasasında çok sayıda üretici ve sınırlı sayıda alıcı mevcuttur. Kiraz üreticileri arasında herhangi bir etkin üretici örgütlenmesi bulunmamaktadır. Bu nedenle kiraz alım fiyatının oluşumunda üreticilerin gücü sınırlıdır ve sektördeki güç dengesinin üreticilerin aleyhine olduğu söylenebilir.

140 Kiraz ihracatçısı teşebbüsler alımlarını "Komisyoncu" denilen kişiler aracılığıyla yapmaktadırlar. Bu kişilerin alım yapılması istenilen bölgelerdeki köylerde görevlendirdikleri "Kantaracı" tabir edilen elemanları bulunmaktadır. Kantarcıların temel görevi üretici tarafından toplanan kirazı tartarak ihracatçı şirket adına alımını gerçekleştirip, ürünü bu şirketlerin soğuk hava depolarına veya fabrikalarına sevk etmek için toplamaktır. Daha sonra ürünler ihraç edilmek üzere fabrikalarda şoklandıktan sonra paketlenmektedir.

150 Yurtdışına ihraç etmek için alım pazarında rakip olan teşebbüsler arasındaki rekabet, yurtdışına satış pazarında da devam etmektedir. Kiraz ihracatçıları, var olan rekabete ek olarak, diğer ülkelerde bulunan kiraz ihracatçısı teşebbüslerle de rekabet etmek durumundadırlar. Dolayısıyla, ülkemizde bulunan kiraz ihracatçısı teşebbüsler, kiraz alımlarında diğer ülkelerdeki alım fiyatlarını ve taşıma maliyetlerini de göz önünde bulundurmaktadırlar.

160 Türkiye'nin hemen her bölgesinde kiraz yetiştiriciliği mümkün olsa da temelde ihracat ürünü olan "0900 Ziraat" kirazını yetiştirmeye uygun bölgeler dikkate alındığında başlıca iller İzmir, Manisa, Denizli, Çanakkale, Bursa, Isparta, Afyon, Niğde, Konya şeklinde sıralanabilecektir. Bütün bu bölgelerde dünya standartlarında "EurepGap" sertifikalı kiraz üretimi yapılmaktadır. Yetiştirilen ürünler kalite standartlarına uygun ve yeterli büyüklükte değil ise dış pazarda şansı bulunmamaktadır. Teknolojideki olumlu gelişmeler sayesinde (hydrocooling, soğuk depo, soğuk zinciri gibi) Türkiye'nin ihracat sezonu uzamıştır. Normal olarak sezonun ilk ve son ürününe olan talep fazladır. Gelişmiş ülkeler, sezonu dışında arz edilen kiraz için yüksek fiyatlar ödemeye hazırdır. Bu nedenle ihracatta ürünün pazara erken sunulması, yeterli miktarda ve üstün kalitede ürünün arzında süreklilik sağlanması gibi faktörler önem kazanmaktadır. İhracatta arz sürekliliğinin sağlanması dış pazardaki hâkimiyet için oldukça önemlidir.

170 Türkiye'de üretilen kiraz çeşitleri şu şekilde sıralanabilir: Edirne, early burlat, starking hordy giant, durona di cesena, vista, merton premier, merton bigarreau, lorian, beryessa, noir de guben, stella, van, bing, bigarreau napoleon, bigarreau goucher, noble, bela di pistoia, karabodur, merton marvel, kara gevrek, 0900 ziraat, lambert, metron late. Ancak kalite, tat ve aroma yönünden diğer kiraz ürünlerinden farklı olması nedeni ile Türkiye'de ihracat edilen kirazın hemen hemen tümü "0900 Ziraat" (yaygın bilinen adıyla Napolyon) çeşididir. Meyvesi geniş ve iri, parlak koyu kırmızı renkli, sert ve çok kaliteli olan bu kiraz türü yol koşullarına çok dayanıklıdır.

TÜİK'den alınan bilgi yazısında yer alan kiraz ihracatına ilişkin bilgiler Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1: 2010-2011 Yıllarında Ocak-Haziran Ayları Arasında Gerçekleşen Kiraz İhracatının Genel Görünümü

	2010	2011
İhracatçı Teşebbüs Sayısı	179	82
İhraç Edilen Ülke Sayısı	34	22
İhraç Edilen Miktar (Kg.)	38.959.439	15.307.020
Elde Edilen Döviz (\$)	95.595.980	43.502.427

180 Kaynak: TÜİK

Tablodan da anlaşıldığı üzere, 2011 yılı kiraz ihracatı 2010 yılı ile kıyaslandığında oldukça düşüş göstermiştir. Bu duruma paralel olarak ihracattan elde edilen döviz, ihracat edilen ülke sayısı ve ihracatçı teşebbüs sayılarında da önemli düşüşler yaşanmıştır. Bu durum, Türkiye kiraz hasadının olumsuz hava koşulları nedeniyle geç toplanması ve kirazda yaşanan kalite problemleri dolayısıyla yurtdışındaki talebin kiraz ihracatçısı diğer ülkelere karşılanmış, Türkiye kiraz ihracatçılarının yurtdışı pazar(lar)dan aldığı payın geçen yıla göre düşüş göstermiş olması ile açıklanabilir.

190 1.3.2. İlgili Ürün Pazarı

Şikayetin konusu, ihracatçı kiraz ürünlerinin alım fiyatlarının kiraz ihracatçısı firmalar tarafından aralarında bir anlaşma akdetmek suretiyle birlikte belirlendiği iddiasıdır. Türkiye'de 24 farklı kiraz çeşidi bulunmaktadır. Ancak farklı kiraz çeşitleri içinden "0900 Ziraat" tipi kiraz ebat, kalite, tat ve aroma yönünden diğer kiraz türlerinden ayrılmaktadır. Bu özellikleri nedeniyle ihracatın çok büyük bir kısmını "0900 Ziraat"

tipi kiraz oluşturmaktadır. Bu çerçevede söz konusu dosya kapsamında da ilgili ürün pazarının “0900 Ziraat tipi ihraçlık kiraz pazarı” olarak tespit edilmiştir.

200 I.3.3. İlgili Coğrafi Pazar

İlgili coğrafi pazar, rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olması nedeniyle, diğer bölgelerden kolayca ayrılabilen bölgeler olarak tanımlanmaktadır. İncelemenin konusu bazı ihracatçı teşebbüslerin Isparta ilinde “0900 Ziraat” tipi ihraçlık kiraz alımında anlaşarak fiyatları düşük tuttuğuna yöneliktir. “0900 Ziraat” tipi kirazın Türkiye’deki üretim alanları İzmir (Kemalpaşa), Amasya, Denizli (Honaz, Çivril), Manisa (Alaşehir), Çanakkale (Lapseki), Bursa, Afyon (Sultandağı), Isparta, Konya (Hadim), Sakarya, Kocaeli ve Malatya’dır. İlgili pazarda faaliyet gösteren teşebbüsler her sene aynı bölgelerden alım yapmamaktadır. Bunun nedeni ise ihraçlık kiraz alımlarının bölgelere göre değil ürünün kalitesine göre yapılmasıdır. Ayrıca ürünün kalitesinde önemli bir etkiye sahip olan hava koşulları her bir bölgede yıldan yıla farklılık gösterebilmekte ve dolayısıyla bir önceki sene çok kaliteli ürün veren bir bölge bir sonraki sene ürün kalitesi konusunda vasat bir sezon yaşayabilmektedir. Buna ek olarak, ihraç edilen kirazın belirli bir derecede dondurulması ve depolanması gerektiğinden ve söz konusu ürün iç pazarda çok sınırlı miktarda tüketildiğinden, üreticiler ürünlerini alternatif pazarlara taşıyamamaktadır. Bunun yerine ihracatçı firmalar üretim yerlerine gidip alım yapmaktadırlar. Nitekim 17.6.2004 tarih ve 04-42/519-126 sayılı Kurul kararında:

220 *“Ayrıca ihraç edilen kirazın belirli bir derecede dondurulması ve depolanması gerektiğinden ve söz konusu ürün iç pazarda çok sınırlı miktarda tüketildiğinden, üreticiler ürünlerini alternatif pazarlara taşıyamamaktadır. Bu durumda belirli bir bölgeden alım yapan teşebbüsler, üreticilerin alternatif sunum kaynağının bulunmaması nedeniyle, anılan bölgede mutlak alım gücüne sahip olmaktadır. Pazarın bu özelliği de üretim bölgelerinin birbirinden ayrılması gerektiğini göstermektedir.”* tespiti yapılmıştır. Tüm bu değerlendirmeler ışığında, ilgili coğrafi pazar “Isparta ili” olarak belirlenmiştir.

230 I.4. İhraçlık Kiraz Hakkında Daha Önce Yapılan İncelemeler

Mevcut önaraştırmanın yapıldığı tarihe kadar, Rekabet Kurumu tarafından ihraçlık kiraz ürünü için iki önaraştırma yapılmış ve bir soruşturma açılmıştır.

2004 yılında yapılan ilk önaraştırma, Afyon İli’nin Sultandağı ilçesinden alım yapan kiraz ihracatçısı teşebbüslerin alım fiyatlarını düşürdüklerine ilişkin şikâyet üzerine başlatılmıştır. Konu hakkında verilen 17.6.2004 tarih, 04-42/519-126 sayılı kararda;

240 *“İlgili pazarın, yapısı itibarıyla bir kartel oluşumuna izin vermemesi, ayrıca şikâyete dayanak teşkil eden, 2003 yılında ürün fiyatlarının bir önceki yıla oranla düşük gerçekleşmesinin tarım piyasalarına özgü iktisadi koşullar ile açıklanabilmesi tespitleri dolayısıyla, Sultandağı ilçesinden kiraz alımı gerçekleştiren ihracatçı teşebbüsler hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığına”* denilerek şikâyet reddedilmiştir.

2006 yılında da benzer bir şikâyet üzerine kiraz ihracatçısı bazı firmaların kiraz alım pazarında rekabeti engellemeye yönelik davranışları olduğuna ilişkin bulgulara

ulaşıldığından, 16 kiraz ihracatçısı teşebbüs hakkında soruşturma açılmıştır. Açılan soruşturma sonucunda alınan 24.4.2007 tarih, 07-60/713-245 sayılı karar ile 13 kiraz ihracatçısı teşebbüsün 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiğine karar verilmiştir.

250

Konu hakkında en son yürütülen önaraştırma 2010 yılındadır. Mevcut dosyaya konu başvurunun gerçekleştiği aynı köyden yapılan başvuruda, ihracatçı firmaların aralarında anlaşarak düşük fiyata kiraz alımı yaptıkları ve kiraz alımını aralıklı yapmak suretiyle üreticileri baskı altında tuttıkları iddia edilmiştir. Konu hakkındaki 27.10.2010 tarih, 10-67/1428-544 sayılı Kurul kararında, önaraştırmaya konu teşebbüsler hakkında soruşturma açılmamasına karar verilmiştir.

I.5. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

260

Raportörlerce şikayetçi ile yapılan telefon görüşmesinden, Isparta Senirkent ilçesinde bu yıl gerçekleşen kiraz alım fiyatının turfanda kiraz için 7 TL civarında gerçekleştiği, daha sonra düşüş seyri göstererek en son 4 TL civarından alınıp satıldığı bilgisi alınmıştır. Ayrıca, başvuru sahibi tarafından bu bölgeden kiraz alımı yapan ihracatçı firmalar olan Pia, Alara, Günaydın, Muşlu, Cabbar, Lider ve Erpa Gıda'nın kiraz için üreticinin mağduriyetine sebep olacak şekilde tek fiyat vermek konusunda anlaştıklarına ilişkin herhangi bir belgeye sahip olunmadığı fakat anılan firmaların bu amaç için bir toplantı yaptıklarına dair *duyum alındığı* ifade edilmiştir.

270

İddialara ilişkin değerlendirme yapmak ve bunun için de bilhassa 2010 - 2011 yıllarına ilişkin kiraz rekoltesi, ihraçlık kiraz kalitesi, kiraz alış fiyatı aralığı ile ağırlıklı fiyat, kiraz rekoltesi ile oluşan fiyatı etkileyen faktörlerin neler olduğu konusunda bilgi edinmek maksadıyla kiraz üretimi yapılan Çanakkale, Manisa, Afyon, Denizli, İzmir ve Isparta illeri Tarım İl Müdürlüklerinden bilgi talebinde bulunulmuştur. Gelen cevabi yazılarda, hemen her bölgede kiraz rekoltesinin 2010 yılına göre düşük olduğu, kiraz ağaçlarının çiçeklenme döneminde havanın kapalı ve yağışlı olduğu, bu sebeple çiçeklerin döllenmesinde etkili rolü olan arıların bu hava şartlarından olumsuz etkilendiği, yağışlı ve nemli hava nedeniyle rüzgârla gerçekleşen döllenmenin yeterli olmadığı ve olumsuz hava koşullarının rekolteyi düşürdüğü gibi kiraz kalitesini de düşürdüğü belirtilmiştir. Nitekim 2011 yılı ihraçlık kiraz rekoltesinin az olduğu, çeşitli kalite problemlerinin yaşandığı ve ihracat piyasalarındaki ekonomik durgunluğun ihraçlık kiraz talebini düşürdüğü çeşitli yerel ve ulusal basın kuruluşları tarafından da dile getirilmiştir. Adı geçen Tarım İl Müdürlüklerinden gelen bilgi yazılarında yer alan sayısal verilerin tabloya dönüştürülmüş hali aşağıda sunulmaktadır.

280

290

Tablo 2- 2010-2011 Yıllarına İlişkin Kiraz Rekoltesi, Fiyat Aralığı ve Ağırlıklı Fiyat¹

		2010	2011	Değişim (%)
Isparta	Rekolte (Ton)	21.885	13.130	-40%
	Fiyat Aralığı (TL.)	2,5 - 3,5	3,5 - 5	-
	Ağırlıklı Fiyat(TL)	2,25	4,25	-
Manisa	Rekolte (Ton)	43.034	25.000	-42%
	Fiyat Aralığı (TL.)	2 - 5	3-7	-
	Ağırlıklı Fiyat (TL)	3,29	5	-
Kemalpaşa	Rekolte (Ton)	21.210	21.581	2%
	Fiyat Aralığı (TL.)	4,5 - 7	5 - 9	-
	Ağırlıklı Fiyat(TL)	5,5	6	-
	Ağırlıklı Fiyat(TL)	2	2,75	-
Denizli	Rekolte (Ton)	20.293	13.980	-31%
	Fiyat Aralığı (TL.)	2,5 - 4,5	3 - 6,5	-
	Ağırlıklı Fiyat(TL)	3 - 4	4,5 - 5,5	-
Çanakkale	Rekolte (Ton)	11.294	9.355	-17%
	Fiyat Aralığı (TL.)	2,5 - 3,5	3,5 - 4,5	-
	Ağırlıklı Fiyat(TL)	3	4	-
Afyon	Rekolte (Ton)	37.318	29.302	-21%
	Fiyat Aralığı (TL.)	1,7 - 2,5	2 - 3,5	-

Kaynak: Tarım İl Müdürlüklerinden gelen bilgi yazıları

300 Tablodan da, 2010 yılına kıyasla 2011 yılında kiraz rekoltesinin çoğu üretim bölgesinde düşmüş, kiraz alım fiyatlarının ise artmış olduğu görülmektedir. Buna karşın kalitede yaşanan problemler nedeniyle fiyat artışlarının beklenen seviyede gerçekleşmediği gözlemlenmektedir.

310 Yukarıdaki tespitler, teşebbüslerden bilgi talebi üzerine gelen cevabi yazılarla da desteklenmektedir. Alara, Pia, Günaydın, Cabbar ve Muşlu firmalarından gelen bilgilere göre, kiraz rekoltesi ve kalitesi 2010 yılına göre düşmüş, kiraz alım fiyatı ise 2010 yılına göre yükseliş göstermiştir. Bu duruma gerekçe olarak, Tarım İl Müdürlüklerinden gelen yazılarda yer verilen bilgilere benzer şekilde, bahar yağmurlarının kiraz hasat zamanını geciktirmesi, bu durumun yurt dışı talebin vaktinde karşılanamamasına yol açması ve kiraz ihracatı yapan bu firmaların yüksek maliyetli son ürün ile yurt dışı pazardan pay almaya yönelmesi gösterilmiştir. Hakkında inceleme yapılan teşebbüslerin şikâyet konusu bölgeden yaptıkları alımlara Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3- İlgili Teşebbüslerin Isparta'dan 2011 Yılında Gerçekleştirdikleri İhraçlık Kiraz Alım Fiyatları ve Miktarları

	Alım Miktarı (Kg)	Ortalama Alım Fiyatı (TL)
Alara		
Pia		
Muşlu		
Günaydın		
Cabbar*		
Lider**		
Erpa***		
Toplam		

Kaynak: Teşebbüslerden gelen bilgi yazıları

* Cabbar'dan gelen bilgi yazısında, yalnız Isparta ilinden gerçekleştirilen alım miktarına yer verilmiştir.

**Lider, bu yıl hakkında ihracat yasağı bulunması nedeniyle kiraz alımı gerçekleştirilmemiştir.

***Erpa adlı firmaya ulaşılamaması nedeniyle bu teşebbüsün alım miktarına ve ortalama alım fiyatına yer verilememiştir.

¹ Ağırlıklı fiyat, çeşitli fiyatlardan satın alınan kiraz miktarının, satın alındığı fiyatlar ile çarpılmasıyla elde edilen rakamlar toplamının toplam miktara bölünmesi suretiyle hesaplanmıştır.

320

Isparta Tarım İl Müdürlüğünden gelen bilgi yazısından, 2011 yılında Isparta'da ihraçlık kiraz ürününün rekoltesinin 2010 yılına göre % 40 azaldığı, ihraçlık kiraz alım fiyatının 3,5 TL ile 5 TL, ağırlıklı alım fiyatının ise 4,25 TL olarak gerçekleştirildiği ve toplam rekoltenin 13.130 Ton (13.130.000 Kg) olduğu anlaşılmaktadır.

330

Söz konusu fiyatlar ile şikâyet edilen teşebbüslerin fiyatları karşılaştırıldığında, Günaydın ve Pianın Isparta ilinde gerçekleşen alımların ağırlıklı fiyatından daha da yukarıda alım yaptıkları, Alaranın ortalama alım fiyatının bu fiyat aralığına oldukça yakın olduğu, Muşlunun ortalama alım fiyatının düşük olmasının nedeninin bu teşebbüsün yüklü miktarda alım yapması olabileceği kanaati oluşmuştur. Raportörlerce Cabbar yetkilileri ile yapılan telefon görüşmesinden, Cabbarın diğer firmalara nazaran önemli miktarda alım yapmamış olmasına rağmen satın aldığı ağırlıklı fiyatın diğer firmalardan düşük olmasının nedeni, ilk hasattan satın almayı tercih etmeyerek kiraz fiyatının düşüğe geçtiği zaman borsa fiyatı takip edilerek alım yapılması ve tüm alımları peşin gerçekleştirmiş olmasından kaynaklandığı bilgisi alınmıştır. Lider hakkında 2011 yılı için ihracat yasağı bulunması nedeniyle herhangi bir fiyat verisi bulunmamaktadır. Hakkında şikayette bulunulan diğer bir şirket olan Erpanın varlığına ilişkin ne Ticaret Odası kayıtlarında ne de TÜİK'ten alınan 2010-2011 yıllarında ihracat yapan firmaların isimlerinin yer aldığı listede bir bilgi yer almaktadır. Bu nedenle söz konusu teşebbüsün alımları hakkında herhangi bir değerlendirme yapılamamış olmaktan öte, firmanın faaliyette olduğuna dair önemli şüphe söz konusudur.

340

350

Dosya mevcudunda yer alan teşebbüslerden gelen diğer bilgilerde ise Alaranın 2011 yılında Isparta İlinden alım yapmasına karşın Senirkent İlçesinden alım yapmadığı, Pianın Isparta İlinden gerçekleştirdiği alımların ... Kg olduğu (Bu miktar Pianın Isparta İlinden gerçekleştirdiği alımların %20'sini oluşturmaktadır), Muşlunun ... Kg olduğu (Bu miktar Muşlunun Isparta İlinden gerçekleştirdiği alımların %15'ini oluşturmaktadır) olduğu ifade edilmektedir. Cabbarın ise Isparta ilinden gerçekleştirdiği alım miktarı ... Kg olup, Isparta'nın diğer ilçelerinden alım yapmadığı bilgisi alınmıştır. Tüm bu hususların yanında, anılan teşebbüslerin Isparta İlinden gerçekleştirilen toplam alımlar içerisindeki payı ise % 31,52'dir.

360

Dosya kapsamında elde edilen bilgilerin irdelenmesi ile, şikayetçi tarafından dile getirilen husus olan kiraz alım fiyatlarının ikinci gün 6 TL'den 4 TL'ye düşmesinin teşebbüslerin aralarında anlaşması dışında başka nedenlerle de açıklanabileceği kanaati oluşmuştur. Mevsimlik bir ürün ilk kez piyasaya sürüldüğünde miktarının az olması nedeniyle fiyatı yüksek gerçekleşmekte, arz edilen mal miktarı arttıkça ilerleyen günlerde ürünün fiyatı düşmektedir. Bu durumun ihraçlık kiraz ürünü için de geçerli olduğu, hasadın ikinci gününde fiyatta düşüş yaşanmasının nedeninin ikinci gün arz ve talebin buluşması ile piyasada fiyatın reel verilere göre oluşma imkânının etkisi ve toplanan kirazın ilk güne göre miktarında artış olması olarak açıklanabilecektir.

İhraçlık kiraz alım fiyatının düşmesinin diğer bir nedeni olarak ihraçlık kiraz ürününde yaşanan kalite problemleri gösterilebilir. Nitekim, 2011 yılında ihraçlık kirazların mevsimsel nedenlerden ötürü kalitesinin diğer yıllara göre daha düşük olduğu önceki bölümlerde çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgiler ışığında açıklanmıştır. Dolayısıyla yaşanan fiyat düşüşü, alıcıların ilk gün alım yaptıkları ihraçlık kiraz ürününün

370 kalitesinin beklentilerinin altında gerçekleşmesi nedeniyle ikinci gün alım fiyatlarını düşürmeleri ile de açıklanabilir.

Dolayısıyla ihraçlık kiraz alım fiyatlarında yaşanan düşüşün, piyasanın özellikleri ve dinamiklerinin etkisi sonucunda gerçekleşmiş olabileceği yönünde oluşan kuvvetli kanaat dolayısıyla şikâyetçi tarafından yapılan başvuruda belirtilen husus olan Alara, Cabbar, Muşlu, Erpa, Günaydın ve Pia firmalarının aralarında anlaşma yaparak ihraçlık kiraz alım fiyatlarını düşürdüklerini gösterebilecek herhangi bir ön şüphe, veri ya da bulguya ulaşılmamış olup, 2011 yılındaki fiyat hareketlerinin ise kötü hava koşullarının yol açtığı ürün kaybı, kalite problemleri ve ihracat piyasalarındaki ekonomik durgunluk ile açıklanabileceği kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

Dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikâyetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.